

Bijlage VWO
2017

tijdvak 2

Grieks

tevens oud programma Grieks

Tekstboekje

Electra spreekt tot het dode lichaam van Aegisthus.

Ἡλέκτρα

907 Εἶέν· τίν' ἀρχὴν πρῶτά σ' ἐξείπω κακῶν,
908 ποίας τελευτάς; Τίνα μέσον τάξω λόγον;
909 Καὶ μὴν δι' ὄρθρων γ' οὔποτ' ἐξελίμπανον
910 θρυλοῦσ' ἅ γ' εἶπειν ἤθελον κατ' ὄμμα σόν,
911 εἰ δὴ γενοίμην δειμάτων ἐλευθέρα
912 τῶν πρόσθε. Νῦν οὖν ἐσμεν· ἀποδώσω δέ σοι
913 ἐκεῖν' ἅ σε ζῶντ' ἤθελον λέξαι κακά.
914 Ἀπόλεσάς με κῶρφανὴν φίλου πατρὸς
915 καὶ τόνδ' ἔθηκας, οὐδὲν ἠδίκημένος,
916 κᾶγματος αἰσχροῦς μητέρ' ἄνδρα τ' ἔκτανες
917 στρατηλατοῦνθ' Ἑλλησιν, οὐκ ἐλθὼν Φρύγας.
918 Ἐς τοῦτο δ' ἦλθες ἀμαθίας ὥστ' ἤλπισας
919 ὡς ἐς σὲ μὲν δὴ μητέρ' οὐχ ἕξοις κακὴν
920 γήμας, ἐμοῦ δὲ πατρὸς ἠδίκηει λέχη.
921 Ἴστω δ', ὅταν τις διολέσας δάμαρτά του
922 κρυπταῖσιν εὐναῖς εἶτ' ἀναγκασθῆ λαβεῖν,
923 δύστηνός ἐστιν, εἰ δοκεῖ τὸ σωφρονεῖν
924 ἐκεῖ μὲν αὐτὴν οὐκ ἔχειν, παρ' οἷ δ' ἔχειν.
925 Ἄλγιστα δ' ὄκεις, οὐ δοκῶν οἰκεῖν κακῶς·
926 ἤδησθα γὰρ δῆτ' ἀνόσιον γήμας γάμον,
927 μήτηρ δὲ σ' ἄνδρα δυσσεβῆ κεκτημένη.
928 Ἄμφω πονηρῶ δ' ὄντ' ἀνηρεῖσθον τύχην
929 κείνη τε τὴν σὴν καὶ σὺ τὴν κείνης κακὴν.
930 Πᾶσιν δ' ἐν Ἀργείοισιν ἤκουες τάδε·
931 “Ὁ τῆς γυναικός, οὐχὶ τάνδρὸς ἢ γυνή.”
932 Καίτοι τόδ' αἰσχρόν, προστατεῖν γε δωμάτων
933 γυναῖκα, μὴ τὸν ἄνδρα· κάκείνους στυγῶ
934 τοὺς παῖδας, ὅστις τοῦ μὲν ἄρσενος πατρὸς

935 οὐκ ὠνόμασται, τῆς δὲ μητρὸς ἐν πόλει.
 936 Ἐπίσημα γὰρ γήμαντι καὶ μείζω λέχη
 937 τάνδρὸς μὲν οὐδεῖς, τῶν δὲ θηλειῶν λόγος.
 938 Ὁ δ' ἠπάτα σε πλείστον οὐκ ἐγνωκότα,
 939 ἠϋχεῖς τις εἶναι τοῖσι χρήμασι σθένων·
 940 τὰ δ' οὐδὲν εἰ μὴ βραχὺν ὀμιλήσαι χρόνον.
 941 Ἡ γὰρ φύσις βέβαιος, οὐ τὰ χρήματα.
 942 Ἡ μὲν γὰρ αἰεὶ παραμένουσ' αἴρει κακά·
 943 ὁ δ' ὄλβος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν ζυνὼν
 944 ἐξέπτει οἴκων, σμικρὸν ἀνθήσας χρόνον.
 945 Ἄ δ' ἐς γυναῖκας, παρθένω γὰρ οὐ καλὸν
 946 λέγειν, σιωπῶ, γνωρίμως δ' αἰνίζομαι.
 947 Ὑβριζες, ὡς δὴ βασιλικοὺς ἔχων δόμους
 948 κάλλει τ' ἀραρώς. Ἄλλ' ἔμοιγ' εἴη πόσις
 949 μὴ παρθενωπὸς ἀλλὰ τάνδρείου τρόπου.
 950 Τὰ γὰρ τέκν' αὐτῶν Ἄρεος ἐκκρεμάννυται,
 951 τὰ δ' εὐπρεπῆ δὴ κόσμος ἐν χοροῖς μόνον.

Euripides, Electra 907-951

Aantekeningen

regel 909 ὁ ὄρθρος ochtendschemering
 ἐκλιμπάνω = ἐκλείπω
regel 910 θρυλέω herhalen
regel 932 προστατέω + *genitivus* aan het hoofd staan van
regel 944 ἐκπέτομαι, *aoristus* ἐξεπτάμην uitvliegen
regel 949 παρθενωπός met een meisjesachtig uiterlijk
regel 950 ἐκκρεμάννυμαι + *genitivus* gehecht zijn aan

Tekst 2

Electra beschuldigt Clytaemestra.

Κλυταιμήστρα

1049 Λέγ' εἴ τι χρήζεις κἀντίθεες παρρησία,
 1050 ὅπως τέθνηκε σὸς πατήρ οὐκ ἐνδίκως.

Χορός

1051 Δίκαι' ἔλεξας, ἡ δίκη δ' αἰσχροῦς ἔχει.
1052 Γυναῖκα γὰρ χρὴ πάντα συγχωρεῖν πόσει,
1053 ἥτις φρενήρης· ἦ δὲ μὴ δοκεῖ τάδε,
1054 οὐδ' εἰς ἀριθμὸν τῶν ἐμῶν ἴκει λόγων.

Ἥλέκτρα

1055 Μέμνησο, μήτερ, οὐς ἔλεξας ὑστάτους
1056 λόγους, διδοῦσα πρὸς σέ μοι παρρησίαν.

Κλυταιμῆστρα

1057 Καὶ νῦν γέ φημι κοῦκ ἀπαρνοῦμαι, τέκνον.

Ἥλέκτρα

1058 Ἄρ' ἂν κλυοῦσα, μήτερ, εἴτ' ἔρξαις κακῶς;

Κλυταιμῆστρα

1059 Οὐκ, εἴ τι τῇ σῆ γ' ἠδὸν ἴπροσθήσω ἴφρενί.

Ἥλέκτρα

1060 Λέγοιμ' ἂν· ἀρχὴ δ' ἦδε μοι προοιμίου·
1061 εἴθ' εἶχες, ὦ τεκοῦσα, βελτίους φρένας.
1062 Τὸ μὲν γὰρ εἶδος αἶνον ἄξιον φέρειν
1063 Ἐλένης τε καὶ σοῦ, δύο δ' ἔφυτε συγγόνω,
1064 ἄμφω ματαίω Κάστορός τ' οὐκ ἀξίω.
1065 Ἡ μὲν γὰρ ἀρπασθεῖς ἔκοῦσ' ἀπώλετο,
1066 σὺ δ' ἄνδρ' ἄριστον Ἑλλάδος διώλεσας,
1067 σκῆψιν προτείνουσ' ὡς ὑπὲρ τέκνου πόσιν
1068 ἔκτεινας· οὐ γάρ <σ> ὡς ἔγωγ' ἴσασιν εὔ.
1069 Ἦτις, θυγατρὸς πρὶν κεκυρῶσθαι σφαγᾶς,
1070 νέον τ' ἀπ' οἴκων ἀνδρὸς ἐξωρμημένου,
1071 ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.
1072 Γυνὴ δ' ἀπόντος ἀνδρὸς ἥτις ἐκ δόμων
1073 ἐς κάλλος ἀσκεῖ, διάγραφ' ὡς οὔσαν κακὴν.
1074 Οὐδὲν γὰρ αὐτὴν δεῖ θύρασιν εὐπρεπὲς
1075 φαίνειν πρόσωπον, ἦν τι μὴ ζητῆ κακόν.
1076 Μόνην δὲ πασῶν οἶδ' ἐγὼ σ' Ἑλληνίδων,

1077 εἰ μὲν τὰ Τρώων εὐτυχοῖ, κεχαρμένην,
 1078 εἰ δ' ἦσσαν' εἴη, συννέφουσαν ὄμματα,
 1079 Ἄγαμέμνον' οὐ χρήζουσιν ἐκ Τροίας μολεῖν.
 1080 Καίτοι καλῶς γε σωφρονεῖν παρῆχέ σοι·
 1081 ἄνδρ' εἶχες οὐ κακίον' Αἰγίσθου πόσιν,
 1082 ὄν Ἑλλάς αὐτῆς εἶλετο στρατηλάτην·
 1083 Ἑλένης δ' ἀδελφῆς τοιάδ' ἐξειργασμένης
 1084 ἐξῆν κλέος σοι μέγα λαβεῖν· τὰ γὰρ κακὰ
 1085 παράδειγμα τοῖς ἐσθλοῖσιν εἴσοψίν τ' ἔχει.
 1086 Εἰ δ', ὡς λέγεις, σὴν θυγατέρ' ἔκτεινεν πατήρ,
 1087 ἐγὼ τί σ' ἠδίκησ' ἐμός τε σύγγονος;
 1088 Πῶς οὐ πόσιν κτείνασα πατρώους δόμους
 1089 ἡμῖν προσήψας, ἀλλ' ἐπηνέγκω λέχει
 1090 τὰλλότρια, μισθοῦ τοὺς γάμους ὠνούμενη,
 1091 κοῦτ' ἀντιφεύγει παιδὸς ἀντὶ σοῦ πόσις
 1092 οὔτ' ἀντ' ἐμοῦ τέθνηκε, δις τόσως ἐμὲ
 1093 κτείνας ἀδελφῆς ζῶσαν; Εἰ δ' ἀμείψεται
 1094 φόνον δικάζων φόνος, ἀποκτενῶ σ' ἐγὼ
 1095 καὶ παῖς Ὀρέστης πατρὶ τιμωρούμενοι.
 1096 Εἰ γὰρ δίκαι' ἐκεῖνα, καὶ τὰδ' ἔνδικα.

Euripides, Electra 1049-1096

Aantekeningen

- regel 1053 φρενήρης verstandig
 regel 1057 ἀπαρνέομαι weigeren
 regel 1069 κυρόω uitvoeren
 regel 1071 ἐξασκέω in orde brengen
 regel 1073 διαγράφω afschrijven
 regel 1074 θύρασιν buitenshuis
 regel 1078 συννέφω versomberen
 regel 1085 ἡ εἴσοψις uitstraling
 regel 1091 ἀντιφεύγω ἀντί + *genitivus* in iemands plaats in ballingschap gaan

Tekst 3

De vrouwen van Troje zijn na de inname van de stad als slavinnen door loting verdeeld onder de Griekse legeraanvoerders. Odysseus heeft Hekabe, de oude koningin van Troje, toegewezen gekregen. In onderstaande tekst komt Talthybios, boodschapper van de Griekse legeraanvoerders, samen met een aantal soldaten van Odysseus Hekabe halen om haar naar het Griekse legerkamp te brengen.

Ταλθύβιος

- 1269 Σύ τ', ὦ γεραιὰ δυστυχεστάτη γύναι,
1270 ἔπου. Μεθήκουσίν σ' Ὀδυσσέως πάρα
1271 οἶδ', ὧ σε δούλην κληρος ἐκπέμπει πάτρας.

Ἑκάβη

- 1272 Οἷ γὰρ τάλαινα· τοῦτο δὴ τὸ λοίσθιον
1273 καὶ τέρμα πάντων τῶν ἐμῶν ἤδη κακῶν·
1274 ἔξειμι πατρίδος, πόλις ὑφάπτεται πυρί.
1275 Ἄλλ', ὦ γεραιὲ πούς, ἐπίσπευσον μόλις,
1276 ὥς ἀσπάσωμαι τὴν ταλαίπωρον πόλιν.
1277 ὦ μεγάλα δὴ ποτ' ἀμπνέουσ' ἐν βαρβάροις
1278 Τροία, τὸ κλεινὸν ὄνομα· ἀφαιρήσῃ τάχα.
1279 Πιμπρᾶσί σ', ἡμᾶς δ' ἐξάγουσ' ἤδη χθονὸς
1280 δούλας· ἰὼ θεοί. Καὶ τί τοὺς θεοὺς καλῶ;
1281 Καὶ πρὶν γὰρ οὐκ ἤκουσαν ἀνακαλούμενοι.
1282 Φέρ', ἐς πυρὰν δράμωμεν· ὥς κάλλιστά μοι
1283 σὺν τῆδε πατρίδι κατθανεῖν πυρουμένη.

Ταλθύβιος

- 1284 Ἐνθουσιᾶς, δύστηνε, τοῖς σαυτῆς κακοῖς.
1285 Ἄλλ' ἄγετε, μὴ φείδεσθ'· Ὀδυσσέως δὲ χρὴ
1286 ἐς χεῖρα δοῦναι τήνδε καὶ πέμπειν γέρας.

Euripides, Troades 1269-1286

Aantekeningen

- regel 1269 τ' Onvertaald laten
γύναι vocativus enkelvoud van γυνή
regel 1270 μεθήκω komen halen

regel 1270	Ὀδυσσέως πάρα in opdracht van Odysseus
regel 1271	οἷδ' Hiermee worden de soldaten bedoeld die Talthybios bij zich heeft ὧ antecedent Ὀδυσσέως (regel 1270) δούλην Predicatief vertalen
regel 1272	ἄγὼ = ἐγὼ τοῦτο Vul aan: ἐστιν
regel 1273	ἤδη Onvertaald laten
regel 1274	ὑφάπτω aansteken
regel 1275	Ἄλλ', ὧ γεραιὲ πούς, ἐπίσπευσον μόλις, Komaan, oude voet, haast je, ook al is het met moeite,
regel 1276	ὥς + <i>coniunctivus</i> opdat ἀσπάζομαι vaarwel zeggen
regel 1277	μεγάλα ἀμπνέω in hoog aanzien staan ἀμπνέουσ' = ἀμπνέουσα
regel 1278	ἀφαιρήσομαι <i>futurum</i> van ἀφαιρέομαι ἀφαιρέομαι + <i>accusativus</i> beroofd worden van
regel 1279	Πιμπρῶσί Onderwerp: de Grieken ἐξάγουσ' = ἐξάγουσι
regel 1280	δούλας Predicatief vertalen
regel 1281	γὰρ Dat heeft geen zin, want
regel 1282	πυρὰν Hiermee wordt het brandende Troje bedoeld ὥς want κάλλιστά μοι Lees: κάλλιστόν μοί ἐστι
regel 1285	φείδομαι aarzelen
regel 1285-86	Deze regels zijn gericht tot de soldaten die Talthybios bij zich heeft
regel 1286	τήνδε Hiermee wordt Hekabe bedoeld γέρας Predicatief vertalen